

Sygn. akt I C.162/15

WYROK ŁĄCZNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 kwietnia 2016r.

Sąd Rejonowy w Łęczycy Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSR Grzegorz Manista

Protokolant sekr. Aneta Kuleczka

po rozpoznaniu w dniu 21 marca 2016r., w Ł.

sprawy z powództwa J. W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

z powództwa B. W.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą W.

o zapłatę

1. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz J. W. kwotę 5.000 / pięć tysięcy / zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2011r. do dnia zapłaty;
2. w pozostałej części oddala powództwo;
3. nie zasądza od J. W. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kosztów procesu;
4. nakazuje pobrać od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łęczycy kwotę 250 / dwieście pięćdziesiąt / zł tytułem opłaty sądowej, od uwzględnionego powództwa, od uiszczenia, której J. W. została zwolniona;
5. nieuiszczoną przez J. W. opłatę sądową, w części dotyczącej oddalonego powództwa, przejmuje na rzecz Skarbu Państwa;
6. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz B. W. kwotę 2.500 / dwa tysiące pięćset / zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2011r. do dnia zapłaty;
7. w pozostałej części oddala powództwo;
8. nie zasądza od B. W. na rzecz (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kosztów procesu;
9. nakazuje pobrać od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Łęczycy kwotę 125 / sto dwadzieścia pięć / zł tytułem opłaty sądowej, od uwzględnionego powództwa, od uiszczenia, której B. W. został zwolniony;
10. nieuiszczoną przez B. W. opłatę sądową, w części dotyczącej oddalonego powództwa, przejmuje na rzecz Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w Łęczycy J. W. wniosła o zasądzenie od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 20.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2011r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c. i zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 2.400zł wraz z opłatą sądową od pełnomocnictwa / k. 2-6 pozew z uzasadnieniem /.

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w Łęczycy B. W. wniósł o zasądzenie od (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. kwoty 20.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 9 czerwca 2011r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c. i zasądzenie kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości 2.400zł wraz z opłatą sądową od pełnomocnictwa / k. 3-7 pozew z uzasadnieniem /.

Zarządzeniem przewodniczącego z dnia 31 grudnia 2014r., sprawa z powództwa B. W., zarejestrowana pod sygn. akt VI C 317/14, została w trybie art. 219 k.p.c. połączona ze sprawą o sygnaturze akt VI C 160/14, do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą / k. 20 załączonych akt VI C 317/14 – zarządzenie przewodniczącego z dnia 31 grudnia 2014r. /.

W odpowiedziach na pozew, pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. Oddział (...) w Ł. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego z opłatą sądową od pełnomocnictwa. Pozwany wniósł o przyjęcie 50% przyczynienia się D. W. do powstania szkody / k. 18-23 – odpowiedź na pozew, k. 22-27 – odpowiedź na pozew /.

Powodowie oświadczyli, iż kwestionują 50% przyczynienie się do powstania szkody i podnieśli, iż w ich ocenie przyczynienie to można określić maksymalnie na 30% / k. 72 – protokół rozprawy z dnia 4 września 2015r. /.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W nocy z 12 na 13 lipca 2003r., D. W. wspólnie z siostrą J. W. i grupą znajomych przebywał w dyskotecie, w miejscowości C.. Pod koniec zabawy D. W. wsiadł z pięcioma innymi osobami do pojazdu marki F. (...), nr rej. (...), którego właścicielem była J. P.. Zgodnie z cechami konstrukcyjnymi pojazdem marki F. (...) mogły poruszać się cztery osoby. Pojazdem tym kierował M. P., który nie posiadał uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi i znajdował się w stanie nietrzeźwości / 1,8 promila alkoholu we krwi /. Pojazdem tym D. W. wraz z pięcioma innymi osobami miał udać do dyskoteki w miejscowości W.. J. W. wsiadała do drugiego samochodu, który jechał za samochodem marki F. (...).

W dniu 13 lipca 2003r., około godz. 3:00, na drodze nr (...), w miejscowości G., woj. (...), miał miejsce wypadek drogowy. Samochód marki F. (...) zjechał na pobocze drogi, kierujący tym pojazdem M. P. wykonał gwałtowny manewr skrętu w lewo, a następnie pojazd uderzył w przydrożne drzewo. Bezpośrednio przed wypadkiem kierujący pojazdem M. P. poruszał się z prędkości, która uniemożliwiała mu panowanie nad pojazdem. W wyniku wypadku śmierć ponieśli kierowca M. P., pasażerowie K. P., S. R., D. W. i M. K., a pasażer Ł. J. odniósł obrażenia głowy w postaci urazu głowy z ranami jej powłok i wstrząśnieniem mózgu / d. k. 85-87 – kserokopia postanowienia Prokuratora Rejonowego w Łęczycy z dnia 31 stycznia 2004r., sygn. akt Ds.1099/03 o umorzeniu śledztwa; k. 71 – zeznania powódki J. W. /.

W chwili wypadku drogowego J. W. miała 15 lat, a B. W. miał 6 lat / d. k. 56 załączonych akt I C 168/15 - akta szkody nr (...): kserokopie dowodu osobistego i legitymacji szkolnej /.

J. P. – właściciel pojazdu marki F. (...), nr rej. (...), była ubezpieczona od odpowiedzialności cywilnej w (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. / okoliczności bezsporne /.

Przed śmiercią D. W. mieszkał z matką oraz rodzeństwem J. W. i B. W.. D. W. pomagał matce w pracach domowych i w gospodarstwie rolnym, a także w opiece nad rodzeństwem, w szczególności opiekował się najmłodszym bratem / k. 69 – zeznania świadka A. W. /.

J. W. jechała z grupą znajomych w drugim samochodzie. Była na miejscu wypadku bezpośrednio po zdarzeniu i to ona powiadomiła matkę o zdarzeniu. Korzystała z pomocy psychologa w szkole do końca 2005r. Razem z bratem D. mieszkała we wspólnym pokoju / d. k. 71 – zeznania powódki J. W. /.

B. W. w dacie zdarzenia miał 6 lat. Brat D. zastępował mu ojca, opiekował się młodszym bratem i pocieszał go jak miał chwile słabości / d. k. 72 – zeznania powoda B. W. /.

J. W. i B. W. zgłosili swoje roszczenia pozwanemu (...) S. A. w W. w dniu 5 lipca 2011r. / d. k. 56 załączonych akt I C 168/15 - akta szkody nr (...): pismo z dnia 29 czerwca 2011r. /.

Sąd Rejonowy w Łęczycy orzekając w sprawach z powództwa Z. K. i innych, sygn. akt I C 128/11 i z powództwa J. P. i innych, sygn. akt VI C 77/13, przyjmował, iż poszkodowani w przedmiotowym wypadku komunikacyjnym przyczynili się w 50% do powstania szkody / d. załączone akta I C 128/11 i VI C 77/13 /. Także matka powodów A. W. zawierając ugodę z (...) Spółka Akcyjna z siedzibą W. uznała, iż jej syn D. W. przyczynił się do zaistnienia wypadku komunikacyjnego w 50% / d. k. 56 załączonych akt I C 168/15 - akta szkody nr (...): kserokopia ugody /.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanego powyżej materiału dowodowego w postaci dowodów z dokumentów, zeznań świadka A. W. / k. 69 / oraz powódki J. W. / k. 71 / i powoda B. W. / k. 72 /.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania świadka A. W. oraz powodów J. W. i B. W., albowiem zeznania te były logiczne, konsekwentne, spójne, wzajemnie się uzupełniały i potwierdzały.

Sąd dał wiarę dowodom zgromadzonym w aktach sprawy, albowiem w ocenie Sądu, w toku postępowania nie ujawniła się żadna okoliczność, która podważyłaby wiarygodność tych dowodów.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwa J. W. i B. W. są zasadne częściowo.

W niniejszej sprawie zasada odpowiedzialności pozwanego oparta jest na umowie ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej - art. 822§1 k.c., przepisie art. 436§1 k.c. i przepisach ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych / Dz. U. nr 124, poz. 1152 ze zm. /.

Art. 436§1 k.c. stanowi, iż samoistny posiadacz mechanicznego środka komunikacji poruszanego za pomocą sił przyrody ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch tego pojazdu.

Stosownie do treści art. 822§1 k.c. w wyniku zawarcia ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej, zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo osoba na rzecz, której została zawarta umowa ubezpieczenia.

W rozpoznawanej sprawie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów oraz kwestionował podstawę prawną dochodzonych roszczeń.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia. Zarzut powyższy, w ocenie Sądu jest bezzasadny i nie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do treści art. 442¹§1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Jednakże, jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, to zgodnie z art. 442¹§2 k.c. roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny / Dz. U. nr 80, poz. 538 /, do roszczeń, o których mowa w art. 1, powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a według przepisów dotychczasowych w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, stosuje się przepisy art. 442¹ kodeksu cywilnego.

W ocenie Sądu, zgon D. W. nastąpił wskutek przestępstwa. Czyn zabroniony, którego dopuścił się M. P. w dniu 13 lipca 2003r. spełnia znamiona przestępstwa opisanego w art. 177§2 k.k. w zw. z art. 178 k.k. tj. wypadku drogowego ze skutkiem śmiertelnym. Niewątpliwie M. P. zachowywał się bezprawnie i naruszył przepisy ruchu drogowego, kierował on pojazdem bez wymaganych uprawnień i znajdując się w stanie nietrzeźwości, czym doprowadził do zderzenia z drzewem. Powyższe przestępstwo jest określane w prawie karnym, jako występki. Okoliczność, iż postępowanie przygotowawcze zostało umorzone z uwagi na śmierć sprawcy zdarzenie M. P., nie jest równoznaczna z niepopełnieniem przez niego przestępstwa.

Zgodnie z art. 442§ 2 k.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 sierpnia 2007r., jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia.

Powodowie J. W. i B. W. wnieśli powództwo do Sądu, w dniu 3 lipca 2014r., przed upływem okresu przedawnienia, które w rozpoznawanej sprawie, upływa w dniu 13 lipca 2023r. / art. 442 k.c., w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 sierpnia 2007r. w zw. z art. 442¹§2 k.c. w zw. z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny / Dz. U. nr 80, poz. 538 /.

Mając na uwadze przedstawione powyżej okoliczności podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia należało uznać za nieuzasadniony.

W toku postępowania strona pozwana kwestionowała podstawę swojej odpowiedzialności, to do tego zarzutu należy odnieść się w następnej kolejności. Dopiero, bowiem przesądzenie odpowiedzialności, co do zasady, celowym czyni rozważania na temat wysokości zadośćuczynienia.

Jako podstawę prawną swojego roszczenia strona powodowa powoływała przepisy art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c., domagając się zadośćuczynienia za krzywdę, jakiej powodowie doznali na skutek śmierci brata spowodowanej czynem niedozwolonym sprawcy wypadku.

Bezspornym w sprawie jest, że śmierć D. W. miała miejsce w dniu 13 lipca 2003r., a zatem przed wejściem w życie art. 446§4 k.c., wprowadzonego ustawą z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw / Dz. U. nr 116, poz.731 /. Przepis ten pozwala przyznać najbliższym członkom rodziny odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, ale jedynie w odniesieniu do zdarzeń zaistniałych po 3 sierpnia 2008r.

Ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego jest stanowisko, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24§1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008r. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęta została koncepcja, że więź emocjonalna łącząca osoby bliskie jest dobrem osobistym podlegającym ochronie na gruncie art. 23 i 24 k.c. / por. wyrok z dnia 25 lutego 2004r., II CK 17/03, LEX nr 328991;

z dnia 22 lipca 2004r., II CK 479/03, LEX nr 585760; z dnia 6 lutego 2008r., II CSK 459/07, LEX nr 585760,; z dnia 16 kwietnia 2014r., V CSK 320/13, LEX nr 1463645; z dnia 7 sierpnia 2014r., II CSK 552/13, LEX nr 1504553 /. Dobro to może być naruszone przez spowodowanie śmierci osoby najbliższej. Doznany w związku z tym uszczerbek polega nie tylko na osłabieniu aktywności prowadzącej do pogorszenia sytuacji życiowej i motywacji do przezwyciężania trudności, lecz jest także następstwem naruszenia tej relacji między osobą zmarłą a jej najbliższymi / por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2011r., II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2010r., II CSK 248/10, LEX nr 785681; z dnia 14 stycznia 2010r., IV CSK 307/09, OSNC-ZD 2010/3/91 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010r., III CZP 76/10, OSNC-ZD 2011/2/42 /. Sąd Najwyższy wielokrotnie wyraził wprost zapatrywanie, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. / np. wyrok z dnia 25 maja 2011r., II CSK 537/10, LEX nr 846563; wyrok z dnia 15 marca 2012r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718; uchwała z dnia 20 grudnia 2012r., III CZP 93/12, OSNC 2013/7-8/84 /.

Wprowadzenie przez ustawodawcę, od dnia 3 sierpnia 2008r., wyrażonego wprost w art. 446§4 k.c. roszczenia o zasądzenie odpowiedniej sumy pieniężnej za doznana krzywdę, doprowadziło jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania, a w konsekwencji wzmocnienia pozycji najbliższego członka rodziny. Dodanie art. 446§4 k.c. jest nie tylko wyrazem woli ustawodawcy potwierdzenia dopuszczalności dochodzenia zadośćuczynienia na gruncie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie tego przepisu, ale także dokonania zmiany ogólnej reguły wynikającej z art. 448 k.c. przez zawężenie kręgu osób uprawnionych do zadośćuczynienia / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011r., I CSK 621/10, LEX nr 848128; wyrok Sądu Najwyższego z 10 listopada 2010r., II CSK 248/10, LEX nr 785681 /. Nie ma, zatem wątpliwości, że zmiana taka nie wyklucza, lecz wręcz potwierdza, możliwość przyznania członkowi rodziny zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 k.c., gdy śmierć osoby bliskiej nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008r.

Katalog dóbr osobistych wymienionych w art. 23 k.c. jest tylko przykładowy i należą do niego wszelkie dobra osobiste będące wartościami niematerialnymi, które są doniosłe i zasługujące na ochronę. Za dobra osobiste podlegające ochronie uznaje się też między innymi pamięć o osobie zmarłej, czy więź emocjonalną łączącą osoby bliskie i jest to pogląd już powszechnie akceptowany w doktrynie i orzecznictwie. Dobra te podlegają ochronie prawnej na gruncie wskazanych przepisów. Dobro osobiste w postaci więzi emocjonalnej pomiędzy osobami bliskimi może być naruszone przez spowodowanie śmierci osoby najbliższej. Nie każdą więź rodzinną niejako automatycznie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy. Osoba dochodząca roszczenia na podstawie art. 448 k.c. powinna, zatem wykazać istnienie tego rodzaju więzi, stanowiącej jej dobro osobiste podlegające ochronie / por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13 lutego 2013r., sygn. akt I ACa 1221/12, LEX nr 1264375; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 lutego 2013 r., I ACa 839/12, LEX nr 1289380 /.

Możliwość dochodzenia zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej spowodowaną deliktem została przesądzona tak w odniesieniu do osoby sprawcy jak i w stosunku do ponoszącego za niego odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń. Powyższa teza znajduje potwierdzenie w uchwale z dnia 20 grudnia 2012r., III CZP 93/12, OSNC 2013/7-8/84, gdzie Sąd Najwyższy stwierdził, iż artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych / tj. Dz. U. z 2013r., poz. 392 ze zm. / - w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012r. - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. Przepis art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych / tj. Dz. U. z 2013r., poz. 392 ze zm. / w żadnym razie nie stanowi o wyłączeniu odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń w zakresie zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych osób bliskich osoby zmarłej w wyniku czynu niedozwolonego / wypadku komunikacyjnego /, za który odpowiedzialność ponosi jego sprawca. Niezależnie jednak od tego stwierdzić należy, że osoba, która dochodzi zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej jest poszkodowana jedynie pośrednio. Sam, bowiem czyn niedozwolony może wyrządzać

krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest, zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również, więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego / tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 13 lipca 2011r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10 /.

Podkreślić też należy, że w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczących dopuszczalności zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej na podstawie art. 448 k.c., w wyniku wypadku komunikacyjnego, Sąd Najwyższy, co prawda nie wypowiadał się wprost o odpowiedzialności ubezpieczycieli, jednakże skoro pozwany w tych sprawach byli właśnie ubezpieczyciele, a Sąd Najwyższy uznawał istnienie roszczenia z art. 448 k.c. i odpowiedzialności, to nie sposób uznać, że odpowiedzialność ta dotyczy tylko sprawcy szkody / np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2012r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011r., III CZP 32/11, OSNC 2012/1/10; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2010r., III CZP 76/10, LEX nr 604152 /. Wydaje się przy tym oczywiste na gruncie cytowanego art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych / tj. Dz. U. z 2013r., poz. 392 ze zm. /, że skoro posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem pojazdu szkodę, której następstwem jest między innymi śmierć, to w ramach zawartej umowy ubezpieczenia ubezpieczyciel przejmuje odpowiedzialność sprawcy, taka jest, bowiem w ogóle istota ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej i ani z przepisów ustawy, ani z umowy nie wynika, by odpowiedzialność ubezpieczyciela za szkodę w postaci naruszenia dóbr osobistych osób najbliższych osoby zmarłej wywołane śmiercią na skutek wypadku spowodowanego przez kierującego pojazdem mechanicznym, za którą on sam ponosi odpowiedzialność była wyłączona. Takie wyłączenie musiałoby być wyraźne.

Mając na uwadze przedstawione powyżej rozważania, należy uznać, że strona pozwana, jako ubezpieczyciel odpowiada także za naruszenie dóbr osobistych powodów J. W. i B. W. spowodowane śmiercią ich brata D. W., będącą wynikiem deliktu.

Zgodnie z art. 24§1 k.c. o naruszeniu dobra osobistego można mówić tylko wówczas, gdy działanie drugiej strony jest bezprawne. W przedmiotowej sprawie bezprawność działania sprawcy było bezprawne z przyczyn opisanych wyżej.

Co do zasady nie budzi wątpliwości, że powodom, jako rodzeństwu zmarłego w wyniku czynu niedozwolonego przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c. Poza sporem jest okoliczność, iż powodowie jako siostra i brat należą do kręgu osób najbliższych.

Zadośćuczynienie pieniężne na rzecz osoby bliskiej stanowi świadczenie mające stanowić sposób złagodzenia ogółu cierpienia po utracie osoby najbliższej, gdyż jego celem jest wyrównanie uszczerbków o charakterze niematerialnym związanych z doznaną krzywdą, która może przejawiać się szeregiem negatywnych zjawisk w psychice i dalszej emocjonalnej egzystencji uprawnionego. Jest to świadczenie fakultatywne, tzn. uznaniowe, bowiem sądowi pozostawiona jest swoboda w przyznaniu i określeniu jego wysokości. Fakultatywność powoduje, że sąd analizując każdorazowo ogół okoliczności w sprawie może uwzględnić, bądź oddalić roszczenie. Przy uwzględnieniu roszczenia wysokość zadośćuczynienia zależeć będzie od całokształtu negatywnych skutków w sferze niematerialnej krzywdy - głównie jej rozmiaru i intensywności.

Kryteria kierunkowe w miarkowaniu zadośćuczynienia dla najbliższych będzie kształtowało szereg czynników, są to zarówno czynniki uniwersalne jak i zindywidualizowane, zależne głównie od konkretnej osoby uprawnionej. W otwartym katalogu uniwersalnych kryteriów, które mogą być pomocne w określaniu wysokości zadośćuczynienia dla najbliższych znajdują się kolejno takie czynniki jak: długotrwałość cierpienia i bólu po śmierci najbliższego, trauma, ogrom doznanego cierpienia; poczucie osamotnienia, cierpienia natury moralnej i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej; stopień krzywdy wynikający z utraty pomocy, wsparcia i opieki osoby bliskiej; poczucie straty, żalu, tęsknoty, silne przeżywanie żałoby po zmarłym; utrata czerpania przyjemności z życia rodzinnego;

uprzednio występujący stopień pokrewieństwa, ale także bliskości, zażyłości, przyjaźni i wspólności pomiędzy uprawnionym a zmarłym; zaburzenia w prawidłowym funkcjonowaniu struktury rodzinnej, dramatyzm doznań osób najbliższych dla zmarłego; rola zmarłego, jaką pełnił w rodzinie; potencjalny okres traumy najbliższych i dochodzenia członków rodziny do względnej normalności; inne czynniki wpływające na poczucie krzywdy uzależnione od konkretnego stanu faktycznego, których trzeba będzie poszukiwać każdorazowo w indywidualnej sprawie.

Kwestia wyceny bólu, rozpacz, cierpienia, czy też utraty prawa do życia w rodzinie jest wyjątkowo trudna, tym bardziej, że nie można ustalić uniwersalnego miernika tych stanów, a każdy przypadek powinien być rozpatrywany indywidualnie i odrębnie przy stosowaniu wszystkich istotnych elementów dla danej sprawy.

Zgodnie z art. 448 k.c. zadośćuczynienie winien sąd przyznać w odpowiedniej wysokości. Powodowie na skutek zdarzenia z dnia 13 lipca 2003r. stracili brata, z którym byli silnie związani. Oceniając rozmiar krzywdy, jakiej doznali powodowie należy mieć na uwadze charakter więzi, jaka łączyła ich z tragicznie zmarłym bratem, okoliczności, w jakich śmierć nastąpiła.

W przedmiotowej sprawie zostało wykazane, że zarówno J. W., jak i B. W. byli emocjonalnie związani ze zmarłym bratem D., więź ta była typowa dla relacji między mieszkającym razem rodzeństwem. Śmierć brata wywarła wpływ na funkcjonowanie powodów w okresie żałoby, co jest naturalną reakcją osoby bliskiej dla zmarłego. W późniejszym czasie utrata brata nie wywierała już znaczącego wpływu na życie i funkcjonowanie powodów.

Śmierć brata była dla powodów odczuwalna w sferze psychicznej, spowodowała poczucie smutku i żalu, jednakże zakres cierpień psychicznych J. W. i B. W. nie został wykazany przez stronę powodową w toku procesu. Śmierć D. W. wywarła wpływ na funkcjonowanie powodów w okresie żałoby, co jest naturalną reakcją osoby bliskiej dla zmarłego.

Wysokość zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych wskutek śmierci osoby bliskiej winna być uzależniona przede wszystkim od indywidualnej oceny sytuacji, jaka panowała w rodzinie przez śmiercią tej osoby i jakiej można by się spodziewać, gdyby do śmierci nie doszło. Za wiodące należy również uznać takie okoliczności jak to, czy osoby uprawnione pozostawały w najbliższym kręgu rodzinnym, czyli pozostawały we wspólnym gospodarstwie domowym i w konsekwencji w bezpośrednim uzależnieniu w sprawach życia codziennego, czy uprawnionym jest dziecko, które bezpowrotnie utraciło prawo do wychowania się w pełnej rodzinie, czy doszło do całkowitego osamotnienia osoby uprawnionej, a także jej wieku, stanu zdrowia, możliwości życiowych i potrzeb osoby uprawnionej. Nie ulega też wątpliwości, że duże znaczenie ma bliskość relacji emocjonalnych, jak również ocena wpływu śmierci osoby bliskiej na stan psychiczny uprawnionego. Utrata osoby najbliższej zawsze wywołuje ból i jego odczuwanie nie wymaga też dowodu. Istnieją jednak relacje rodzinne i wzajemne związanie tego rodzaju, że utrata określonej osoby będzie wywoływała znacznie większy ból, cierpienie, poczucie pustki, niż utrata innej osoby tak samo spokrewnionej. Taki stan rzeczy z pewnością będzie skutkował dalej idącym naruszeniem dobra osobistego w postaci prawa do zachowania więzi rodzinnej / tak Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 6 marca 2014 r., I ACa 1180/13, LEX nr 1444768 i w wyroku z dnia 20 lutego 2014 r., I ACa 1136/13, LEX nr 1439204 /.

Ustalając wysokość należnego powodom zadośćuczynienia, Sąd miał nadto na uwadze, iż z uwagi na upływ czasu trudno ocenić, jakie było nasilenie cierpień psychicznych powodów. Cierpienia te były na tyle silne w stosunku do powódki J. W., że skłoniły matkę powódki do skorzystania z terapii psychologicznej, która aktualnie nie jest już potrzebna. Powodowie częściowo pogodzili się ze stratą, choć dyskomfort psychiczny wynikający z tragicznego w skutkach wydarzenia pozostanie do końca życia.

Zadośćuczynienie ma charakter całościowy i obejmuje nie tylko obecne i przyszłe cierpienia, ale i te, które już zaistniały, nawet wiele lat temu. Tym samym przepis art. 316§1 k.p.c. nie stanowi przeszkody do uwzględnienia powództwa o zadośćuczynienie. Jeśli więc naruszenie dóbr osobistych doprowadzi do powstania szkody niemajątkowej w postaci krzywdy, rozumianej, jako ujemne następstwa w sferze przeżyć psychicznych człowieka, to szkoda ta nie ulegnie wraz z upływem czasu jakiemś unicestwieniu, a roszczenie o zadośćuczynienie mające na celu jej zniwelowanie - wygaśnięciu. Na ogólnych zasadach roszczenie to, jako majątkowe podlega jedynie przedawnieniu, którego termin wynosi obecnie nawet 20 lat, jeśli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku / por.

art. 442¹ k.c. /. Dlatego dopóki roszczenie o zadośćuczynienie nie ulegnie przedawnieniu, to nadal istnieje i może być zasadnie dochodzone. W przypadku zadośćuczynienia wydaje się, że czynnik czasu może mieć wpływ na jego wysokość, jeśli jest ono dochodzone po upływie znacznego okresu czasu od naruszenia dóbr osobistych. Jest to związane z tym, że do określania zadośćuczynienia stosuje się w drodze analogii kryteria wskazane w przepisie art. 363§ 2 k.c., którego celem jest dążenie do możliwie pełnej kompensaty szkody / wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 7 lutego 2014r., I ACa 1019/13, LEX nr 1439181 /.

Biorąc pod uwagę ustalony stan faktyczny oraz powyżej wskazane zalecenia kierunkowe, które należy stosować przy ustalaniu kwoty zadośćuczynienia, jak i to, że zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny i jego wysokość powinna przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość, chociaż nie powinna być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, Sąd uznał, że w realiach rozpoznawanej sprawy, zadośćuczynienie należne powódce J. W. powinno wynosić 10.000 zł, a w stosunku do powoda B. W. 5.000zł

W ocenie Sądu, w przedmiotowej sprawie zachowanie poszkodowanego D. W. przyczyniło się do powstania szkody w rozumieniu art. 362 k.c. Przepis art. 362 k.c. jest podstawą zmniejszenia zakresu obowiązku naprawienia szkody w sytuacji, gdy sam poszkodowany przyczynił się do jej powstania lub zwiększenia. Przepis ten nie wyłącza spod swojego zastosowania żadnego rodzaju szkód, ani nie uzasadnia odmiennego traktowania obowiązku naprawienia szkody z uwagi na rodzaj szkody / por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 marca 2010r., sygn. akt I ACa 7/10, LEX nr 1120384 /.

W tym miejscu wskazać należy, że samo ustalenie przyczynienia się poszkodowanego nie nakłada na sąd obowiązku zmniejszenia odszkodowania, ani nie przesądza o stopniu tego zmniejszenia. Ustalenie przyczynienia jest warunkiem wstępnym, od którego w ogóle zależy możliwość rozważania zmniejszenia odszkodowania, i warunkiem koniecznym, lecz niewystarczającym, gdyż samo przyczynienie nie przesądza zmniejszenia obowiązku szkody, a ponadto – stopień przyczynienia nie jest bezpośrednim wyznacznikiem zakresu tego zmniejszenia. O tym, czy obowiązek naprawienia szkody należy zmniejszyć ze względu na przyczynienie się, a jeżeli tak - w jakim stopniu należy to uczynić, decyduje sąd w procesie sędziowskiego wymiaru odszkodowania w granicach wyznaczonych przez art. 362 k.c. Decyzja o obniżeniu odszkodowania jest uprawnieniem sądu, a rozważenie wszystkich okoliczności in casu, w wyniku oceny konkretnej i zindywidualizowanej - jest jego powinnością. Z kolei jak podkreśla się w orzecznictwie takie czynniki jak podstawa odpowiedzialności sprawcy szkody, stopień winy obu stron, wina lub nieprawidłowość zachowania poszkodowanego, stanowią przesłanki oceny, czy i w jakim stopniu uzasadnione jest zmniejszenie obowiązku naprawienia szkody / por. wyrok Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 29 października 2008 r., sygn. IV CSK 228/08, Biul.SN z 2009 r., nr 1, poz. 12 /.

W realiach rozpoznawanej sprawy Sąd przyjął, iż D. W. przyczynił się do powstania szkody w 50%. Poszkodowany odbywał podróż samochodem, którego kierowca znajdował się pod silnym wpływem alkoholu, nadto pojazd ten był przepełniony, podróżowały nim 6 osób, a warunki konstrukcyjne dopuszczały jedynie 4 osoby. Nietrzeźwość kierującego pojazdem uniemożliwiała mu prawidłowe kierowanie pojazdem, a nadto wypełniała ona znamiona przestępstwa z art. 178a§1 k.k., czego poszkodowany winien być świadomy. Osoba odbywająca podróż pojazdem, którego kierowca znajduje się pod wpływem alkoholu, szczególnie w porze nocnej, winna mieć świadomość niebezpieczeństwa grożącego dla jej życia i zdrowia. Pomimo grożącego niebezpieczeństwa D. W. zdecydował się odbyć podróż pojazdem, kierowanym przez M. P., przez co znacząco przyczynił się do powstania szkody.

Przy ustaleniu stopnia przyczynienia się D. W. do szkody, Sąd miał na uwadze treść ugody, którą zawarła matka powodów A. W. z pozwanym, w której zostało ustalone 50% przyczynienie się D. W. do powstania szkody. Mając na uwadze wewnętrzną spójność i sprawiedliwość orzeczeń sądowych, zważywszy, iż J. W. i B. W. opierają swoje roszczenie na tym samym zdarzeniu wyrządzającym szkodę, co powodowie w sprawach sygn. akt I C 128/11 i VI C 77/13, w których zostało przyjęte 50% przyczynienie się poszkodowanych, Sąd przyjął 50% przyczynienie D. W. do powstania szkody.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 822§1 k.c. i art. 436§1 k.c. w zw. z art. 362 k.c., Sąd zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powodów **J. W. kwotę 5.000zł / 10.000zł x 50%** / i na rzecz **B. W. kwotę 2.500zł / 5.000zł x 50%** / / punkt 1 i 6 wyroku /.

Wprawdzie w wyniku wypadku komunikacyjnego oboje powodowie stracili brata, z którym wspólnie mieszkali, jednakże w rozpoznawanej sprawie, Sąd uznał, iż zakres cierpień psychicznych J. W. był większy od powoda B. W.. Powódka wspólnie z D. W. zajmowali pokój, była ona świadkiem tragicznego w skutkach zdarzenia, przez okres 1,5 roku korzystała z pomocy psychologa. Powyższe okoliczności, skutkowało uznaniem, iż jej zakres cierpień psychicznych był większy, co skutkowało przyznaniem powódce J. W. zadośćuczynienia w wysokości 10.000zł a powodowi B. W. zadośćuczynienia w kwocie 5.000zł.

W pozostałym zakresie, ponad zasądzoną kwotę oraz co do żądania odsetek za okres od 9 czerwca 2011r. do 4 sierpnia 2011r., Sąd uznał powództwa J. W. i B. W. jako bezzasadne i jako takie podlegające oddaleniu.

O należnych odsetkach ustawowych, Sąd orzekł zgodnie z brzmieniem przepisów art. 359§1 k.c., 481§1 k.c., art. 455 k.c. i 817 § 1 k.c. oraz art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zgodnie, z którym zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie.

W razie wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia roszczenia o zapłatę odszkodowania, w tej, bowiem chwili staje się, zgodnie z art. 455 k.c., wymagalny obowiązek spełnienia świadczenia odszkodowawczego. Rozmiar szkody, a tym samym wysokość zgłoszonego żądania podlega weryfikacji w toku procesu, nie zmienia to jednak faktu, że chodzi o weryfikację roszczenia wymagalnego już w dacie zgłoszenia, a nie dopiero w dacie sprecyzowania kwoty i przedstawienia dowodów / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 lutego 2012r., sygn. akt V CSK 57/11, LEX nr 1147804 /.

W niniejszej sprawie pełnomocnik J. W. i B. W. zgłosił szkodę ubezpieczycielowi w dniu 5 lipca 2011r., tym samym 30-dniowy termin do wypłaty należnego powodom zadośćuczynienia upłynął w dniu 4 sierpnia 2011r. W realiach rozpoznawanej sprawy nie zachodziły przy tym żadne okoliczności szczególne, które uniemożliwiłyby stronie pozwanej wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń albo wysokości świadczenia, a zatem było ono wymagalne w dniu 4 sierpnia 2011r. Od dnia następnego, tj. od dnia 5 sierpnia 2011r., pozwany pozostawał w zwłoce z zapłatą należnego powodom świadczenia.

Mając na uwadze sytuację materialną powodów, na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd nie zasądził od J. W. i B. W. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kosztów procesu / punkt 3 i 8 wyroku /.

Na podstawie art. 113 ust 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych / t. j. Dz. U. z 2014r., poz. 1025 ze zm. / Sąd obciążył pozwanego kwotą 250 zł tytułem opłaty sądowej od uwzględnionego powództwa J. W. oraz kwotą 125 zł tytułem opłaty sądowej od uwzględnionego powództwa B. W., od uiszczenia, której powodowie byli zwolnieni / punkt 4 i 9 wyroku /.

Z uwagi na sytuację materialną powodów, na podstawie art. 113 ust 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Sąd nie obciążył powodów J. W. i B. W. opłatą sądową w części dotyczącej oddalonych powództw i kwoty te przejął na rzecz Skarbu Państwa / punkt 5 i 10 wyroku /.